

Dokumentin sisältö

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS 2013-2017 JA -SUUNNITELMA 2019-2021

....1 JOHDANTO

....2 HYVINVOINTIKERTOMUS 2013-2017

....3 SUUNNITELMA 2019-2021

....4 SUUNNITELMATAULUKKO

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS 2013-2017 JA -SUUNNITELMA 2019-2021

1 JOHDANTO

Terveydenhuoltolain 12 §:n mukaan kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Vastaava säännös sosiaalisen hyvinvoinnin ja sosiaalisten ongelmien tiedon välittämisestä on sosiaalihuoltolain 7 §:ssä.

Tämä Akselin (Masku, Mynämäki, Nousiainen) laaja hyvinvointikertomus on vuosilta 2013-2017 ja hyvinvointisuunnitelma on ajalle 2019-2021. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on tehty yhteistyössä Akselin kuntien, Akselin hallinnon sekä sekä Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Vasson) kanssa. Akselin hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekemiseen on haluttu osallistaa lisäksi eri toimialojen edustajia ja kuntayhtymän työntekijöitä sekä muita alueen toimijoiden edustajia. Kertomuksen johtoryhmän jäsenet on mainittu liitteessä. Lisäksi lausuntoja saatiin lautakunnista, vaikuttajatoimielimistä sekä Akselin yhtymähallitukselta.

Hyvinvointikertomuksessa on ajan tasalla olevat vertailutiedot myös vertailukunnista, maakunnasta ja koko maasta. Hyvinvointikertomus sisältää suunnitelman hyvinvoinnin edistämistä: painopisteet sekä niitä koskevat kehittämiskohteet, tavoitteet ja arviointimittarit sekä toimenpiteet, resurssit ja niiden mittarit. Tarkoitus on, että hyvinvoinnin edistäminen liitetään osaksi kuntien toiminnan ja talouden suunnittelua.

Hyvinvointisuunnitelma on ylätasoinen suunnitelma, jota voidaan täydentää kunnissa ja toimialoilla ylätasoinen tavoitteet huomioiden.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma täydentyy nuorten osalta omalla Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalla. Tämän vuoksi tässä dokumentissa nuoret on sisällytetty lapsiin ja lapsiperheisiin (0-15v lapset) sekä työikäisiin (+15v).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet Varsinais-Suomessa ovat:

1. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen
2. Päihteiden käytön vähentäminen
3. Ylipainon ja liikkumattomuuden vähentäminen

Lisätietoa saa Alueellisesta hyvinvointikertomuksesta tai Varsinais-Suomen Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -työryhmältä.

Varsinais-Suomen painopisteet noudattelevat valtakunnallista näkemystä, mutta lisäksi kansallisella tasolla on painotettu mielenterveysongelmien kasvua ja yleisen luottamuksen vähentymistä koko väestön tasolla sekä huono-osaisimpien mahdollisuuksia terveyden ja hyvinvointinsa edistämiseen.

Tässä Akselin hyvinvointikertomuksessa 2013-2017 on käytetty tilastotietoa aikajaksolta 2012-2017. Liitteenä olevista indikaattoreista on nähtävillä, miltä vuosilta missäkin indikaattorissa on ollut saatavilla tietoa. Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2017-2021 on tehty tämän hyvinvointikertomusanalyysin pohjalta, sekä hyödyntäen kunnan muita ohjelmia ja suunnitelmia.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on tiivistys laajasta liitetekstistä ja indikaattoreista.

2 HYVINVOINTIKERTOMUS 2013-2017

Lapset ja lapsiperheet

Kouluterveyskyselyjen tulokset kertovat oikea-aikaisen ja ennaltaehkäisevän tuen tarpeen lisääntymisestä. Kouluissa opiskeluhuollon tehtävien määrä on lisääntynyt merkittävästi.

Liikunnan lisääminen koulupäivän aikana on todettu edistävän oppimista ja hyvinvointia. Kouluissa tätä on toteutettu Liikkuva Koulu- sekä kerhotoiminnan avulla.

Yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn on kouluissa käytössä tukioppilas- ja kummioppilastoiminta. Etsivä nuorisotyö ehkäisee 9. luokkalaisten ja lukiolaisten syrjäytymistä.

Koulut tukevat omalta osaltaan vanhemmuutta toimimalla yhteistyössä huoltajien kanssa erilaisten toimintamallien kautta.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut tarjoavat matalan kynnyksen avoimia kirjastopalveluita ja kulttuuritoimintaa ja -tapahtumia lapsille ja nuorille.

Työikäiset

16-24-vuotiaiden mielenterveysperusteisesti työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on kasvanut, ja maan keskitasoa korkeampi.

Koulutuksen ulkopuolelle jäävien osuus on maan keskiarvoa matalampi.

Nuorten kannabiskokeilujen (Nousiainen 9 %, Masku 6,5 %, Mynämäki 3 %) ja tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olleiden osuudet (16-18 %) ovat maan keskitasoa (15 % ja 20 %) alhaisemmat.

Nuorisotoimen nettokäyttömenot per nuori olivat vuonna 2017 Maskussa 73€, Mynämäki 121€ ja Nousiainen 106€. Valtakunnallinen luku on 97€/nuori.

Etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa järjestetään 15-29-vuotiaille.

Nuorisopalvelut järjestävät vapaa-ajantoimintaa, ohjauspalveluita sekä ehkäisevää päihdetyötä, ja tukevat nuorten osallisuutta.

Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä vuonna 2017 oli Akselikunnissa maan keskiarvoa alhaisempi, noin 34 prosenttia, mutta luku on tuplaantunut viiden vuoden takaisesta. Työttömillä on tarjolla erilaisia tukitoimenpiteitä ja palveluita, joilla pyritään edistämään työttömän työllistymistä. Toimia tulevaisuuteen kuitenkin tarvitaan, kuten alueellinen työllisyyden hoidon suunnitelma.

Työikäisten terveydestä on saatavilla vain vähän tietoa. Työikäisten terveydenhuolto on pirstoutunut ja tietoa on vaikea kerätä eri indikaattoreista. Kuntakohtaisesti ennaltaehkäisevillä palveluilla pyritään ylläpitämään toimintakykyä, kuten: kulttuuri-, kirjasto-, liikunta ja vapaa-ajan palvelut. Sekä käyntimääriä ja vaikuttavuutta on hankala mitata ja seurata, koska mm. erilaisissa tietokantapalveluissa voi olla ongelmia luotettavan tiedon saatavuudessa.

Perusturvakuntayhtymän ja kunnan välisen yhteistyön lisääminen koetaan erittäin tärkeänä.

Kuntien alueilla laajat monipuoliset liikuntamahdollisuudet. Palveluita tarjoaa kunta, yksityiset palveluntuottajat, ja kolmannen sektorin toimijat, Raison opisto ym.

Erilaisia päällekkäisiä palveluita on tarjolla, ja asiakkaan voi olla hankala löytää ja ohjautua oikeiden palveluiden piiriin.

Kuntien sisällä pitkät välimatkat, heikot lähiliikennepalvelut, sekä kevyen liikenteen väyliä ei ole riittävästi.

Kolmannen sektorin roolin tärkeys tunnustetaan ja kuntien sisällä on paljon monipuolista toimintaa. Tiedottaminen toiminnasta osin puutteellista ja yhteistyön kehittäminen tarpeen.

Ennaltaehkäisy: Erilaiset hankkeet (Kuten LIPAKE, MATKE, ProSOS, rajattomasti liikuntaa ja Kompassi) tukevat ennaltaehkäisevää toimintaa. Ennaltaehkäisevän näkökulman tulisi näkyä enemmän kuntakohtaisessa päätöksen teossa ja hyvien hankkeiden tuomat käytänteet ja hyödyt turvattaisiin hankeajan päätyttyä.

Osallisuutta kuntakohtaisesti on kuten asiakasraati, mutta edelleen tärkeäksi koetaan kuntalaisten osallistuttaminen päätöksen tekoon.

Ikäihmiset

Yhteistyötä Akselin, kuntien, seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa on, mutta sitä tarvitaan lisää.

Parannettavaa palveluista tiedottamisessa ja palveluiden koordinoinnissa Akselin sisällä, Akselin ja kuntien välillä, Akselin, kuntien ja kolmannen sektorin välillä niin, että asiakas löytää helposti tarvitsemansa tiedon.

Ikäihmisten sitouttaminen ja vastuuttaminen oman hyvinvoinnin ja terveytensä ylläpitoon ja parantamiseen ennaltaehkäisevästä näkökulmasta on tärkeää ja sitä tulee tehdä jatkossa vielä tavoitteellisemmin.

Elinvoima

Elinvoima muodostuu monista erilaisista tekijöistä. Siihen liittyy mm.:

Palveluiden laatu ja tarjonta: palveluiden tarpeen ja tarjonnan kohtaaminen, lapsiperheille suunnatut palvelut ja perheiden ja vanhemmuuden tukeminen, sekä palveluiden laatu ja oikea-aikaisuus.

Kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon ja palveluiden kehittämiseen.

Työpaikat, yritykset, asukasmäärä ja väestörakenne.

Monimuotoisuus ja sen tukeminen: alueellisten vahvuuksien huomioiminen ja hyödyntäminen.

Viihtyisä ympäristö: arjen liikuntamahdollisuudet ja luonnon merkitys.

Kunnan tuottamista palveluista, rakenteista ja ympäristöstä huolimatta elinvoima lähtee aina myös ihmisestä itsestään.

3 SUUNNITELMA 2019-2021

Lapset ja lapsiperheet

Lapsiperhepalveluissa on noussut esiin ennaltaehkäisevien palveluiden kehittämisen ja erityisesti vanhemmuuden tukemisen tarve. Tavoitteena tehostaa sitä, että lapsiperheet saavat palvelua, joka vastaa todellista tarvetta. Toimenpiteenä tarvitaan moniammatillista yhteistyötä entistä

tehokkaammin.

Opetuksen osalta vanhemmuuden tukeminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa myös tärkeää -> Matalan kynnyksen palvelut. Oppilaiden osallistumisedellytysten edistäminen entisestään monipuoliseen kerhotoimintaan yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Lasten ja nuorten osalta suunnitelma täydentyy erillisellä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalla.

Työikäiset

Etsivä nuorisotyö tavoittaa koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneitä tai muuten tuen tarpeessa olevia, ja tarjoaa heille laadukasta ohjaus- ja tukipalvelua yksilö- ja ryhmäohjauksessa.

Nuorten työpaja parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen tai työelämään, ja edistää hänen elämänhallintataitojaan ryhmämuotoisen ohjauksen ja yksilövalmennuksen keinoin.

Ennaltaehkäisevää päihdetyötä tehdään ehkäisevän päihdetyön työryhmillä ja niiden järjestämällä toiminnalla.

Nuorten osallisuutta edistetään nuorisovaltuustotoiminnalla. Nuorten tieto- ja neuvontatyötä tehdään kivitalkapisteillä ja liikkuvalla työmuodolla.

Nuoriso-, liikunta-, kirjasto- ja kulttuuripalveluita ylläpidetään ja kehitetään aktiivisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeisiin.

Tiedonkulun parantaminen organisaation sisällä, sekä organisaatioiden välillä - toimenpiteet: Päivittyvä palvelukartta, yhteiset kokoukset, tiedotteet: organisaation sisäiset, organisaatioiden yhteiset (kunta - Akseli). Näillä toimenpiteillä saadaan parannettua yhteistyötä organisaatioiden sisällä ja välillä, parannettua asiakkaan palvelun laatua, sekä lisättyä tietoisuutta tarjottavista palveluista.

Työttömien aseman parantaminen - toimenpiteet: Alueellinen työllisyyden hoidon suunnitelma. Kuntien tulisi myös kouluttaa työntekijöitään työpaikkaohjaajiksi. Näillä toimenpiteillä kuntien kustannuksia saadaan pienennettyä, palveluja kohdennettua oikein sekä työttömän hyvinvointia edistettyä.

Kolmannen sektorin, seurakunnan ja kunnan/ kuntayhtymän välisen yhteistyön lisääminen - toimenpiteet: Yhdyshenkilöiden nimeäminen ja vastuuttaminen. Yhdyshenkilöiden palaverit. Näillä toimenpiteillä monipuolistetaan ja kohdennetaan asiakkaalle tarjottavia palveluita. Voidaan poistaa päällekkäisiä palveluita sekä kohdentaa organisaation palveluita ja resursseja.

Tavoittaa terveytensä vuoksi liian vähän liikkuvat työikäiset - toimenpiteet: Tiedottamisen lisääminen palveluista eri organisaatioissa, oikeiden palveluiden tarjoaminen kohderyhmälle, asiakkaan ohjaaminen palveluiden piiriin. Näillä toimenpiteillä voidaan mm. lisätä työikäisen hyvinvointia, palveluihin ohjautumista sekä palveluiden kohdentuminen oikeille ryhmille.

Vastuuhenkilöiden nimeäminen/ rekrytointi eri tehtäviin. Yhdyshenkilöiden vastuuttaminen ja nimeäminen on todella tärkeää, jotta muutosta tapahtuu. Vastuu henkilöille on myös annettava työaikaresurssia työtehtävän hoitoa varten.

Ikäihmiset

Yhteistyötä tulee lisätä Akselin, kuntien, seurakuntien, 3.sektorin sekä yksityisten kanssa. Ikäihmiset tulee lisäksi vastuuttaa oman hyvinvointinsa ja terveytensä ylläpitoon ja parantamiseen. Kuntien

matalankynnyksen hyvinvointipalveluita tulee kehittää ikäihmislähtöisiksi ja kehittää uusia toimintamalleja esim. informoiva ikäneuvola. Kun kuntien ja kolmannen sektorin tuottamat palvelut eivät enää riitä, tarvitaan tavoitteellisempia ja kohdennetumpia toimintamalleja tukemaan ikäihmisten kotona asumista esim. kuntouttavaa päivätoimintaa.

Elinvoima

Hyvinvoinnin edistämisen ja turvaamisen kannalta on tärkeää, että kunnan tarjoamat palvelut ovat oikea-aikaisia ja laadukkaita. Huomiota on kiinnitettävä ennen kaikkea kuntalaisten osallistamiseen ja kolmannen sektorin hyödyntämiseen palveluita suunniteltaessa. Myös sähköisten palveluiden kehittäminen ja markkinointi samoin kuin kokonaisvaltainen ja resurssiviisas suunnittelu ovat tärkeitä - palveluiden tarpeen ja tarjonnan tulisi vastata toisiaan.

Tulisi edistää tonttitarjonnan ja vuokra-asuntojen saatavuutta. Väkilukuaan kasvattava paikkakunta tarvitsee monipuolista asuntovalikoimaa ja kokonaisvaltaisesti toimivaa kuntarakennetta.

Viihtyisä ympäristö, liikunta ja luonnon läheisyys ovat hyvinvoinnin ja elinvoiman kannalta tärkeitä, ja niitä tulisi arvoina vaalia lähiliikuntapaikkojen kunnossapidon ja kehittämisen sekä paikkojen tuotteistamisen ja markkinoinnin avulla.

Kuntaidentiteetin vahvistaminen ja asukkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden tukeminen tapahtuu paikallisia tapahtumia ja vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä. Tärkeää olisi uusien kuntalaisten huomiointi ja liittäminen osaksi yhteisöä. Paikallista innovatiivisuutta ja aktiivisuutta tulisi tukea. Kunnan profiloituminen ja kuntabrändäys voivat toimia välineinä yhteisen jaetun identiteetin muodostumisessa ja vahvistumisessa.

4 SUUNNITELMATAULUKKO

Hyvinvointisuunnitelma on rakennettu hyvinvointikertomusprosessissa opittujen asioiden pohjalta. **Suunnitelma nostaa esiin ajankohtaisia ilmiöitä, mutta pyrkii samalla jatkuvuuteen myös valtuustokauden yli.** Suunnitelmaan on nostettu suunnitelmaryhmien tärkeimpiä havaintoja tilastojen ja oman työn pohjalta. Tavoitemääriä ja niiden mittaamista tullaan täydentämään vuosittaisissa suunnitelman tarkastuksissa.

Hyvinvointisuunnitelma on ylätason suunnitelma, jota voidaan täydentää kunnissa ja toimialoilla ylätason tavoitteet huomioiden.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma täydentyy nuorten osalta omalla Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalla. Tämän vuoksi tässä dokumentissa nuoret on sisällytetty lapsiin ja lapsiperheisiin (0-15v lapset) sekä työkäisiin (+15v).

Lapset ja lapsiperheet

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit
1. Varhaiskasvatuspalveluiden monipuolistaminen kysyntää vastaavaksi.	Avointen varhaiskasvatuspalvelujen kehittäminen.	Varhaiskasvatus	Onko palvelu toiminnassa. Käyttäjien määrän kasvu.

Perhetyön palveluiden yhteistyön tiivistäminen.	Prosessien läpikäyminen ja tarpeiden mukaiset toimenpiteet.	Akselin hallinto	Läpikäytyjen prosessien määrä.
Vanhemmuuden tukeminen.	Yhteistyö huoltajien kanssa, vanhempainyhdistystoiminta, yhteiset vanhempainillat, opiskeluhuollon palvelut, yhteistyö kolmannen sektorin kanssa.	Opetustoimi, Akseli, kolmannen sektorin toimijat.	Yhteistyön määrä.
Ennaltaehkäisevät palvelut.	Opiskeluhuollon palvelut, KiVa-koulu, kerhotoiminta, Liikkuva Koulu -toiminta, yhteistyö kolmannen sektorin kanssa.	Akseli, opetustoimi, kolmannen sektorin toimijat	Toiminnan määrä.
Yksinäisyyden ja syrjäytymisen vähentäminen.	Koulujen kerhotoiminta, tuki- ja kummioppilastoiminta, opiskeluhuollon palvelut, yhteistyö kolmannen sektorin kanssa.	Opetustoimi, Akseli, kolmannen sektorin toimijat.	Kouluterveyskyselyn tulokset, KiVa-koulu kartoitukset, 5. luokan laajojen terveystarkastuksien koonti.
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen.	Toteutetaan erillisessä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa hyväksytyt toimenpiteet.		

Työikäiset +15v

--	--	--	--

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit
<p>Tavoittaa koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneitä tai muuten tuen tarpeessa olevia, ja tarjota heille laadukasta ohjausta ja tukea.</p>	<p>Yksilöohjaus ja ryhmämuotoinen toiminta.</p>	<p>Etsivä nuorisotyö.</p>	<p>Vuosittainen asiakasmäärä (asiakas- ja tilastointijärjestelmä PARent).</p> <p>Sosiaalisen vahvistumisen mittari Sovari (otetaan käyttöön 2019, jolloin ensimmäiset tulokset saadaan vuoden 2020 alussa).</p>
<p>Parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen tai työelämään, ja edistää hänen elämähallintataitojaan</p>	<p>Ryhmämuotoinen ohjaus ja yksilövalmennus.</p>	<p>Nuorten työpajatoiminta.</p>	<p>Vuosittainen asiakasmäärä (asiakas- ja tilastointijärjestelmä PARTy)</p> <p>Otetaan käyttöön laadun mittaamisen mittari (oma tai Sovari) vuonna 2019.</p>
<p>Tehostaa ennaltaehkäisevää päihdetyötä.</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön työryhmät ja niiden järjestämä toiminta.</p>	<p>Nuorisopalvelut ja moniammatilliset työryhmät / yhteistyötahot.</p>	<p>Kannabiskokeilut (Kouluterveyskysely).</p> <p>Alkoholinkäyttö, tosihumalassa vähintään kerran kuukaudessa (Kouluterveyskysely).</p>
<p>Lisätä nuorten osallisuutta sekä nuorten tieto- ja neuvontatyötä.</p>	<p>Nuorisovaltuustot, kivijalkapisteet sekä liikkuva työ nuorten tieto- ja neuvontatyössä.</p>	<p>Nuorisopalvelut</p>	<p>Kouluterveyskyselyn kysymys 'kokemus osallistumisesta'.</p> <p>Nuorisotilastot.fi 'Mitä osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorille tarjotaan kunnassa'.</p>

<p>Ylläpitää ja kehittää nuoriso-, liikunta-, kirjasto- ja kulttuurityön toimintoja.</p>	<p>Vapaa-ajantoiminta, ohjauspalvelut.</p>	<p>Vapaa-aikapalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut.</p>	<p>Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajantoimintaa (Kouluterveyskysely).</p> <p>Avoimen nuorisotoiminnan kävijämäärät (Logbook, otetaan käyttöön vuonna 2019).</p> <p>Kuntien nuorisotoimien nettokäyttömenot/nuori. (Nuorisotilastot.fi).</p> <p>Vähintään tunnin päivässä liikuntaa harrastavat (Kouluterveyskysely).</p> <p>Kirjastojen käyntimäärät.</p>
<p>Tiedonkulun parantaminen organisaation sisällä, sekä organisaatioiden välillä.</p>	<p>Päivittyvä palvelukartta</p> <p>Yhteiset kokoukset</p> <p>Tiedotteet; organisaation sisäiset sekä organisaatioiden yhteiset (kunta - Akseli)</p>	<p>Nimetty henkilö/henkilöt.</p> <p>Vastuutettu koolle kutsuja.</p> <p>Tiedotusvastaava.</p>	<p>Puolivuositain laajempi tarkistus.</p>
<p>Työttömien aseman parantaminen.</p>	<p>Alueellinen työllisyyden hoidon suunnitelma.</p>	<p>Kuntien työllisyystiimit sekä Akselin sosiaaliohjaajat ja asianosaiset esimiehet.</p>	<p>Päivitys joka toinen vuosi.</p> <p>Työttömyysaste.</p> <p>Kelalistan maksusuudet.</p> <p>Kuntouttavan työtoiminnan osallistujat.</p>

Kolmannen sektorin, seurakunnan ja kunnan/ kuntayhtymän välisen yhteistyön lisääminen.	Yhdyshenkilöiden nimeäminen ja vastuuttaminen. Yhdyshenkilöiden palaverit.	Kunnat, 3.sektori.	Toimijoiden oma arvio.
Tavoittaa terveytensä vuoksi liian vähän liikkuvat työkäiset.	Tiedottamisen lisääminen palveluista eri organisaatioissa. Oikeiden palveluiden tarjoaminen kohderyhmälle. Asiakkaan ohjaaminen palveluiden piiriin.	Jokainen työntekijä vastuussa. Kuntien hyvinvoinnista vastaavat henkilöt.	Tavoitetut asiakkaat.

Ikäihmiset

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit
Kuntien matalan kynnyksen hyvinvointipalveluiden kehittäminen.	Kulttuurikaverien, vertaisliikuttajien ym vapaaehtoisten määrän kasvattaminen ja saattajakorttimäärien lisääntyminen.	Kunnat, Akseli.	Kulttuurikaverien, vertaisliikuttajien ym vapaaehtoisten määrän lisääntyminen. Saattajakorttimäärien lisääntyminen .
Akselin päiväkuntoutuksen käynnistäminen kotona asuville ikäihmisille tukemaan kotona asumista.	Luodaan malli moniammatilliseen, tavoitteelliseen päiväkuntoutukseen joka toimii viitenä arkipäivänä viikossa. Resurssien siirtäminen Akselin sisällä huomioiden tarve moniammatilliseen osaamiseen (lähihoitajat,	Toiminnan vastuu pääasiassa Akselilla. -> Yhteistyö kuntien kanssa toiminnan sisältöjä suunniteltaessa mm. kulttuuripalvelut, kirjasto, liikuntatoimien tuominen Akselin toiminnan tueksi -> esim. kirjasto/ kulttuuripalvelut	Kuntoutujien liikkumis- ja toimintakyvyn muutokset yksilötasolla (lihasvoima, tasapaino). Kotihoidon käyntimäärien vähentyminen.

	fysioterapeutti, toimintaterapeutti). Kuntoutujien kulkeminen päivä kuntoutukseen -> Akselin leasing-autojen ja kuskien lisääminen vai kuljetus kuntien vastuulle?	liikkuvat. Lisäksi huomioidaan yhteistyö kolmannen sektorin kanssa.	
--	---	---	--

Elinvoima

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit
Laadukas ja oikea-aikainen palveluntuotanto.	Kuntalaisten osallistaminen palveluiden suunnitteluun. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Kokonaisvaltainen ja resurssiviisas suunnittelu.	Kunnat, Akseli ja 3.sektori.	Kuntalaiskysely. Vaikuttamistoimielinten näkemys.
Väkiluku kasvuun.	Tonttitarjonnan markkinointi ja kehittäminen. Vuokra-asuntojen tarjonnan kehittäminen. Monipuolinen asuntovalikoima ja täsmätarjonta.	Kunnat ja markkinat.	Väkiluku. Kaavoitetut tontit .
Viihtyisä ympäristö.	Lähiliikuntapaikkojen kehittäminen ja kunnossapito. Liikunta- ja luontomahdollisuuksien tuotteistaminen ja markkinointi.	Kunnat, 3.sektori ja 4.sektori (epäviralliset kansalaisliikkeet).	Kuntalaiskysely. Vaikuttamistoimielinten näkemys. Kävijämäärät.

<p>Kuntaidentiteettien kehittäminen ja aktiivinen osallistuva asukas.</p>	<p>Paikalliset tapahtumat.</p> <p>Uusien kuntalaisten huomioiminen ja vastaanotto.</p> <p>Erilaisia mahdollisuuksia osallistua.</p> <p>Profiloituminen ja kuntabrändäys.</p>	<p>Kunnat, kuntalaiset, 3.sektori ja oppilaitosyhteistyö.</p>	<p>Toteutuneet merkittävät tapahtumat .</p> <p>Yhdistysten määrä.</p> <p>Kuntaan muuttaneet, kunnasta pois muuttaneet.</p>
<p>Esteettömät hyvinvointipalvelut.</p>	<p>Joukkoliikenteen ja uusien liikkumismuotojen kehittäminen, esim. föli (alueen laajentaminen kuntiin).</p>	<p>Kunnat, Turun seudun joukkoliikenne, ELY ja markkinat.</p>	<p>Vuorojen määrä, palvelun saavutettavuus.</p>
	<p>Kevyen liikenteen väylien monipuolistaminen.</p>	<p>Kunnat, valtio, MAL-yhteistoiminta-alue, markkinat.</p>	<p>Uusien väylien valmistuneet kilometrit.</p>

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY